

KDOV-blad



Zomer 2014

KDOV (opgericht 21 april 1917)
KDOV-blad verschijnt 4 x per jaar

Voorzitter:

Ton (dr. A.A.M.J.) van Eck, Koningin Wilhelminalaan 532, 2274 BM Voorburg
voorzitter@kdov.nl - tel. 070 - 383 23 49

Vice-voorzitter:

Ruud (R.W.H.) Huijbregts, Poolsterlaan 8, 5632 AN Eindhoven
ruud.huijbregts@gmail.com - tel. 040 - 290 34 28 - fax. 0842 - 23 22 13

Secretaris:

Gemma (G.M.L.) Coebergh, Korte Begijnstraat 28, 2011 HC Haarlem
secretaris@kdov.nl - tel. 023 - 551 68 77

Penningmeester:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Jachtwerf 12, 2725 DP Zoetermeer
penningmeester@kdov.nl - tel. 079 - 341 85 75

Leden:

Jean-Pierre (J.P.J.M.) Steijvers, Aldenhoven 28, 6093 HB Heythuysen
organ.j.p.steijvers@hccnet.nl - tel. 0475 - 49 64 56

Anja Hendrixx, Brusselsestraat 87 A 02, 6211 PC Maastricht
anja.hendrixx@t-online.de - tel. 043 - 325 24 72

Theo Menting, Mussenhorstweg 3, 7031 EM Wehl
th.menting@hetnet.nl - tel. 0314 - 64 08 33

Ereleden:

Bernard Bartelink en Kees Bornewasser

Hoofdredacteur KDOV-blad:

Jeroen (H.J.R.) Pijpers, Evenaar 290, 2408 NE Alphen aan den Rijn
redactie@kdov.nl - tel. 0172 - 65 31 58

Eindredacteur KDOV-blad:

Dick (Th.J.M.) Hogenhout, Amsterdam

Redactie:

Ben (ir. B.A.G.) Hillen, Ruud (drs. R.T.M.) Hoogenboom,
René (dr. R.S.W.M.) Verwer

Doel:

De vereniging heeft ten doel de bevordering van het liturgisch en artistiek stijlbegrip van de kerkmusici, werkzaam binnen de Nederlandse rooms-katholieke kerkprovincie en de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van haar leden.

Voorwaarden voor het lidmaatschap:

Een bepaalde mate van vakbekwaamheid in muzikaal en liturgisch opzicht, ten minste op het niveau van de eisen voor het getuigschrift van de KDOV.

De contributie bedraagt per jaar:

gewoon lidmaatschap € 40,- , 65+ lid € 28,- en reeds lid in 2004 tevens 65+ € 18,-.
Bankrekening NL42INGB0001031344 t.n.v. KDOV, Zoetermeer

Website: www.kdov.nl Webmaster: Ben Hillen – webmaster@kdov.nl

Opgaaf van leden en adreswijzigingen aan de secretaris.

Technische afwerking mededelingenblad: Jeroen Pijpers

Druk & verzending: Schultenprint, Zoetermeer

ISSN-nummer 1388-2341

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Van het bestuur.....	1
Personalia	2
Cartoon	3
In Memoriam	4
Liedbespreking.....	7
Op bedevaart naar	10
Grote uren, kleine uren	14
Historie	18
Vacature.....	22
Recensies	22
Berichten	25
Vacature.....	31

Van het bestuur



De Algemene Ledenvergadering is georganiseerd op zaterdag 18 oktober aanstaande in de pastorie en kerk van de H. Franciscus Xaverius ('de Krijtberg'), Singel 446/448, 1017 AV Amsterdam.

Het middagprogramma zal verzorgd worden door de Schola Cantorum van de Krijtberg onder leiding van Lourens Stuifbergen. Het orgel wordt bespeeld door Stephan van de Wijgert.

Dagindeling:

10.30 – 11.00 uur:	ontvangst met koffie/thee
11.00 – 13.00 uur:	algemene ledenvergadering
13.00 – 14.00 uur:	lunch
14.15 – 15.30 uur:	gregoriaanse zang en orgelspel



Personalia

Opzegging:

Mevr. J. van den Wittenboer, Kievitdonk 16, 5467 AT Veghel.

Overleden:

E.(Evert) Wagter, Dorpsstraat 40, 4474 AE Kattendijke.

Dirigent Aat Broersen onderscheiden



Op zondag 27 april is ons lid Aat Broersen onderscheiden vanwege het feit dat hij 65 jaar werkzaam is als kerkmusicus; 45 jaar in de toenmalige H.- Hartkerk in Haarlem, waar hij op advies van Albert de Klerk als 19-jarige begon en sinds 20 jaar in de kerk van Maria Hemelvaart in Heemstede. Hij ontving de op een na hoogste onderscheiding van de

Nederlandse Sint Gregorius Vereniging, namelijk het Ereteken met oorkonde voor bijzondere verdiensten ten aanzien van muziek in de liturgie. Een feestelijke Hoogmis in de kerk van Maria Hemelvaart onderstreepte deze heuglijke gebeurtenis.

Aat Broersen leidt in genoemde parochie een koor van 40 zangers, waarmee hij een uitgebreid repertoire van Latijnse en Nederlandse composities uitvoert. Ook eigen composities maken deel uit van dit repertoire.

Paul van der Woude 25 jaar organist van de St. Augustinuskerk in Utrecht



Op zondag 18 mei jl. vierde de Salvatorparochie, de binnenstadsparochie van Utrecht, samen met Paul van der Woude zijn 25-jarig jubileum als organist van de St. Augustinuskerk.

Van 1987 tot 2002 was Paul lid en later vicevoorzitter van het bestuur van de KDOV.

Uit die tijd herinneren wij ons nog zijn vele positieve bijdragen en zijn warme persoonlijkheid. Daarnaast heeft hij er al die jaren blijk van gegeven een zeer goed organist te zijn. Dat is ook de mening van het parochiebestuur, getuige de toespraken die Paul kreeg.

Dat begon 's morgens al tijdens de mis, waarin pater Martijn Schrama o.s.a. lovende woorden sprak over de jubilaris.

's Middags vond in de St. Augustinuskerk om 14.30 uur het jubileumconcert plaats, waarbij de jubilaris het orgel bespeelde. Medewerking werd verleend door een strijkersensemble en de Schola uit het Augustinuskoor Cantemus Domino, onder de bezielende leiding van Frank Zielhorst, de vaste dirigent van de St. Augustinuskerk. De belangstelling was groot. De kerk zat vol. Het concert werd geopend met deel 1 uit het Concerto BWV 1052 van J.S. Bach. Vervolgens klonk 'Deuxième suite pour Le Magnificat' van J.A. Guilain. De Schola van Cantemus Domino zong altemnerend de verzen van het Magnificat. Na het koraal 'Liebster Jesu, wir sind hier' BWV 731 werd het bekende orgelconcert in Bes opus 4 no.6 van Händel uitgevoerd. Het jubileumconcert eindigde met het magistraal gespeelde eerste deel uit de beroemde vijfde symfonie van Widor. Dat is op het Augustinusorgel geen sinecure!

Het was een prachtig concert, ook zeer geschikt voor het publiek. Na afloop viel Paul dan ook een grootse ovatie ten deel! Ook in de daarna volgende toespraken van de dirigent Frank Zielhorst en de vicevoorzitter van het parochiebestuur Jan Zwarts waren terecht weer zeer lovende woorden te horen, zowel over Pauls kwaliteiten als organist als over zijn persoon. Nadat hem passende cadeaus waren aangeboden door het bestuur van Cantemus Domino en pastoor Harry van der Vegt, en weer een grootse ovatie, was er een drukke en gezellige receptie waar iedereen de jubilaris kon feliciteren en een praatje kon maken.

Paul, wij wensen je nog oneindig veel goede jaren toe als organist, als mens, en natuurlijk in het bijzonder als organist van je geliefde prachtige orgel in de St. Augustinuskerk.

Paul Houdijk

Cartoon



In Memoriam

Fons Kronenberg

In Memoriam Evert Wagter 26 maart 1960 – 25 april 2014



In de vroege ochtend van 25 april jl. overleed collega Evert Wagter. Voor velen een onverwacht bericht, maar Evert was al enige maanden ernstig ziek. Hij lag in afwachting van een orgaantransplantatie in het UMCL te Leiden, maar is, vóór het zover mocht zijn, overleden aan complicaties. De

uitvaart vond plaats op 1 mei jl. in de Grote of Maria Magdalenakerk in Goes en werd muzikaal verzorgd door een zeer betrokken koor, samengesteld uit leden en oud-leden van de Zeeuwse Koorschool en het parochiële herenkoor o.l.v. Frits Molhoek. Ondergetekende was organist en de voorganger was Pastoor Paul Vanluffelen. Evert werd bijgezet in het graf van zijn vader in Tiel, hierbij zong de Schola Cantorum van Tiel.

Evert is geboren als oudste zoon in een gezin van binnenschippers. Na een jeugd aan boord en op het schippersinternaat, bracht hij zijn middelbareschooltijd door in Tiel. Van huis uit Gereformeerd, kreeg Evert in deze periode pianolessen van de katholieke musicus en kerkmusicus Frits Hendrich. Zo kwam het dat hij in Tiel organist werd bij de Gereformeerde Kerk en tegelijk lid van de Gregoriaanse Schola aldaar. Waarschijnlijk mede bepaald door deze muzikale en kerkmuzikale invloeden, besloot hij, na zijn atheneumopleiding, te gaan studeren aan het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek, inderdaad in de periode dat de K van Katholiek in de naam van het instituut was verdwenen. De opleiding was nu interconfessioneel, wat inhield dat iedere student kennisnam van de liturgische en kerkmuzikale geschiedenis en ontwikkeling van de vier grote kerkelijke denominaties, en daarin ook praktische vaardigheden ontwikkelde; een katholieke student leerde bijvoorbeeld psalmbegeleiden met uitkomende stem in de tenor volgens Goudimel, en omgekeerd moest een N.H. student in staat zijn om gregoriaans te dirigeren: dit alles kwam Evert zeer van pas.

In die jaren raakte Evert uiteindelijk ten diepste overtuigd van de schoonheid van de liturgische vormgeving (vormen) in de rooms-katholieke kerk. Uit gesprekken die wij hierover hadden, weet ik dat hij bewust en vanuit meerdere hoeken (theologisch, cultureel, muzikaal, psychologisch) begreep dat de liturgische vorm van de eucharistieviering als 'oervorm'

goed is voor God, en daarmee goed voor de gelovige mensen en daar nog bij: dat deze 'vorm' het Ritueel, het Woord, de Muziek en de Kunst in zich kan dragen, daarmee ruimte biedend aan God en de mensen in al hun vreugde en dankbaarheid, maar ook in al hun nood. (Natuurlijk zijn dit nu mijn woorden, maar naar ik hoop, wel geheel in de geest van Evert. – FK) En daar kwam Gerard Reve nog eens bij met bijvoorbeeld een zin als deze: *“Maar soms, wanneer ik denk dat Gij waarachtig leeft, dan denk ik, dat Gij Liefde zijt, en eenzaam, en dat, in zelfde wanhoop, Gij mij zoekt zoals ik U.”* Uit het gedicht 'Dagsluiting' ('Geestelijke Liederen', in Nader tot U).

Op 8 februari 1985 treedt Evert toe tot de Katholieke Kerk, tijdens een plechtige viering van de Eerste Heilige Communie en het Vormsel in de O.L.V. ten Hemelopneming-kerk te Houten, de parochie waar hij dan ook al (sinds mei 1984) werkzaam is als kerkmusicus. En dat hij die functie als een missie ervaart, is daar in Houten meteen duidelijk. Hij wil graag de wat argeloze koorzangers kennis bijbrengen over de liturgie en hun duidelijk maken wat de liederen en gezangen in de liturgische context betekenen. Tegelijk toont hij veel begrip voor en compassie met de leden van zijn koren; van een scheiding tussen privéleven en koorleven is nauwelijks sprake, zodat je op een door-de-weekse verjaardagspartij bij Evert op zijn minst twee halve kerkkoren kon aantreffen. Bij deze gelegenheden, maar ook bij vergaderingen in het parochiële liturgisch beraad, draagt Evert zijn visie en vaak ook de daarmee gepaard gaande uitgesproken opvattingen graag uit, ter verheffing van alle betrokkenen, dit (gelukkig) meestal in een flamboyante stijl en met een gezonde dosis humor. Ook als Evert later in zijn loopbaan 'hooggeplaatste' collega's, liturgen, docenten, bestuursvoorzitters of zelfs hoogwaardige excellenties Monseigneurs tegenkwam, zag hij gewoon de mens achter de hoge functie en stak hij zijn mening niet onder stoelen of banken. Evert hield niet van 'light' of 'soft', maar ging voor de Grote Kunst en het Waarachtige, ook in de Liturgie. Het is bijna onvermijdelijk, dat hij zodoende ook wel eens met deze en gene in botsing kwam, maar dit was altijd omdat hij trouw bleef aan zichzelf en zijn goed onderbouwde opvattingen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat Evert inmiddels een omvangrijke bibliotheek aan het opbouwen was met veel werken over theologie, liturgie, kunst (waaronder muziek) en filosofie.

Na "Houten" wordt Evert op 1 augustus 1995 artistiek leider en dirigent van de koorvereniging "Deo Sacrum" te Poeldijk, waar hij de leiding heeft over ten minste vijf (!) kerkkoren. Behalve dat hij een waardig opvolger blijkt van oprichter Jos Vranken, legt hij zich naast het uitvoeren van het bestaande (omvangrijke!) repertoire ook toe op minder voor de hand liggende projecten: hoogtepunt hierin is ongetwijfeld een groot concert geheel gewijd aan composities van Charles Ives in 2006. Vanaf 1996 wordt op zijn initiatief in Poeldijk bij de dodenherdenking een requiem uitgevoerd, in afwisseling van Fauré en Durufé. Tot 1 augustus 2007 blijft Evert werk-

zaam in Poeldijk. *“Het waren mooie jaren met muzikale uitdagingen en grote vriendschap,”* memoreert men aldaar.

Hierna krijgt hij een aanstelling als dirigent van de Zeeuwse Koorschool in Goes, waarbij hij ook als dirigent/organist verbonden is aan de Maria Magdalenakerk in dezelfde plaats. Ook hier houdt Evert de bestaande praktijk in stand en breidt hij deze uit door de koorschool in te zetten bij projecten als de kerstconcerten op tweede kerstdag. Zo wordt in 2010 in samenwerking met het Ostrealyceum het project “Noël sur l'Escaut” (Kerstmis aan de Schelde) gestalte gegeven op basis van “La Pastorale des Santons de Provence”, dat Yvan Audouard in 1960 schreef. De docente Frans van het Ostrealyceum, Bernadette Ysebaert, herinnert zich heel goed de werkwijze van Evert: *“De eerste repetitie die ik bij de koorschool meemaakte in het kader van het kerstconcert was ik erg gegrepen door de manier waarop Evert repeteerde. Een raspedagoog, voor iedere jongen een aardig woord, problemen met veel humor oplossen en een enorm tempo. De jongens van klein tot groot, hingen aan zijn lippen en hadden duidelijk veel plezier in het zingen.”*

Toch liep, ondanks deze projecten en de enorme inzet van Evert, het aantal leden bij de Zeeuwse Koorschool helaas terug. In januari 2012 wordt besloten dat de koorschool in de bestaande zelfstandige vorm niet kan voortbestaan. De koorschool wordt uiteindelijk in afgeslankte vorm deel van het parochiële herenkoor. Zodoende kunnen de liturgievieringen voortgang vinden. In de periode daarna ontstaan tussen Evert en het parochiebestuur meningsverschillen die in april 2013 leiden tot een ontslag. Evert zegt in een interview naar aanleiding van deze gebeurtenis met de Zeeuwse Courant: *“Ik ben niet altijd even makkelijk, maar dat komt voort uit mijn enthousiasme voor mijn werk, ik heb hart voor de zaak. Daar kan niet iedereen even goed tegen.”* Uiteindelijk wordt door de kantonrechter geoordeeld dat dit ontslag niet terecht was. Helaas was het hem niet gegeven het werk waar hij zoveel van hield weer voort te zetten.

Evert Wagter is gedurende zijn te korte leven ‘voorbijgegaan’ als iemand die als overtuigd katholiek zijn Kerk bij herhaling wees op de grote schatten van goede liturgie en kerkmuziek. Hij deed dit in woord en daad. Helaas heeft hij moeten ondervinden dat die Kerk, hier in Nederland, de noodzaak van goede vakkundige kerkmusici niet altijd van zo groot belang lijkt te achten. Hopelijk waren Everts werk en zijn strijd niet vergeefs. Hij heeft vaak duidelijk willen maken wat in de Moederkerk al eeuwen duidelijk was: de Liturgie is van God gegeven en voor Hem is alleen het beste goed genoeg. Evert heeft zeker zijn best gedaan. Dat hij moge rusten in vrede en dat het Eeuwige Licht hem mag verlichten!

Liedbespreking

Bert Stolwijk

Hoe zouden wij geloven, Heer?

De liturgische kalender kent een aantal (hoog)feesten die in ons land alleen als ze op zondag vallen de hun toekomstige aandacht krijgen. In 2014 zijn er maar liefst vijf zondagen waarop de ‘gewone’ liturgie van de betreffende ‘zondag door het jaar’ wijkt voor een bijzondere viering.

Zo hebben we op 2 februari jl. Maria Lichtmis gevierd en heeft in menige parochie een kaarsenwijding en/of een lichtprocessie plaatsgehad. Vlak voor de zomervakantie, op 29 juni, is er weer een bijzondere zondag. Het groen van de tijd door het jaar wijkt dan voor het rood van de martelaren.

De Kerk gedenkt die dag de twee grootste geloofsverkondigers, de heilige apostelen Petrus en Paulus. (In Rome is 29 juni ieder jaar een vrije dag!) Later dit jaar volgen nog het feest van de Kruisverheffing op 14 september, Allerzielen op 2 november en de Kerkwijding van de Lateraanse Basiliek (‘de moeder van alle kerken’) op 9 november.

Een mooi en passend lied op 29 juni is: ‘Hoe zouden wij geloven, Heer?’ op tekst van Henk Jongerius. In het lied erkennen we dat we ons geloof te danken hebben aan degenen die zich – soms zelfs ten dode toe – hebben ingezet om de Blijde Boodschap te verkondigen. Maar ook belijden we in dit lied dat zij hun missie nooit volbracht zouden hebben als Jezus hen niet gezonden en de Geest hen niet ondersteund had.

- 1 Hoe zouden wij geloven, Heer,
 als Gij niet wordt gehoord
 bij monde van verkondigers
 van uw verlossend woord?
- 2 Hoe zouden zij verkondigen
 als niet uw Zoon hen zond,
 als niet uw Geest bekrachtigde
 de woorden uit hun mond?
- 3 Wij hebben door uw predikers
 vernomen van uw Naam
 die ons met hoop en goede moed
 het leven door doet gaan.

- 4 Wij danken Hem die heeft geplant,
de Heer die wasdom schenkt
en ons, verstrooid, alom verdeeld,
eens weer tezamen brengt.

Dit lied zou op vele melodieën gezongen kunnen worden. Geschikt zijn alle melodieën die in de Engelse hymnals de aanduiding CM (Common Meter) dragen: iedere strofe heeft vier regels en per regel afwisselend acht of zes lettergrepen (8.6.8.6) en wel vier of drie jamben

-/-/-/-/
-/-/-/-/

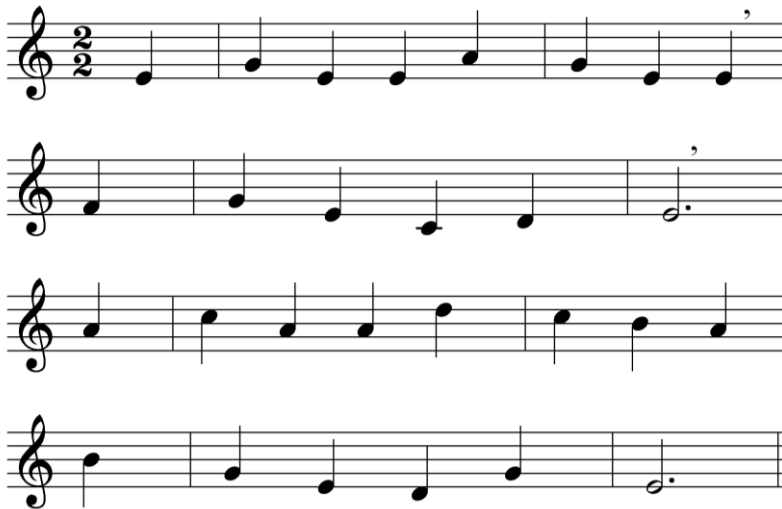
Jongerius koos bij de eerste uitgave van het lied (in het Bijbels Liedboek, KBS 1971) een nogal hoekige dorische melodie uit het Scottish Psalter.



Later publiceerde hij het lied opnieuw in het bundeltje 'Door mensen verwoord' (Gooi & Sticht, 1985) met een veel vloeiender melodie, eveneens uit het Scottish Psalter.



Deze beide melodiekeuzes zijn echter niet zo gelukkig: onbeklemtoonde lettergrepen krijgen door het verloop van de melodie nogal eens een vals accent (in de derde regel wordt het dan: *bij monde van verkondigers*). De niet altijd geslaagde woord-toonverhouding bij deze toonzettingen zal vast een reden geweest zijn dat de samenstellers van het Abdijboek aan Herman Strategier hebben gevraagd om voor deze tekst een originele melodie te componeren. En inderdaad, als je de tekst op de melodie van Strategier (Abdijboek Varia, nr. 201 / Zingt Jubilate nr. 841) zingt, besef je hoe de melodie de strekking van de woorden probeert te versterken.



Zo valt het direct al op dat de beide vragen die in de strofen 1 en 2 gesteld worden ook in de melodie als vraagstelling herkenbaar blijven, doordat de componist ervoor gekozen heeft om niet te eindigen op de grondtoon. De redactie van 'Bron van christelijke geest' heeft voor het missaaltje van 29 juni a.s. de keuze helaas niet laten vallen op de melodie van Strategier, maar het lied 'Hoe zouden wij geloven, Heer' geplaatst onder de melodie 'Winchester Old' (m. G. Kirbye), bekend van de carol 'While shepherds watched their flocks by night' en van het eucharistische lied 'Gij zelf zijt, Heer, het levend Brood'. Deze melodie lijkt me een goed alternatief, al was het alleen maar omdat die geen onjuiste tekstaccenten oproept.



Even goed, en nog eenvoudiger, is een bekende melodie van Thomas Tallis (bekend van 'Als regen die de aarde drenkt'):



Zo moet het dus mogelijk zijn – zelf als het koor al op vakantie is – om op 29 juni dankbaar de twee grootste apostelen te bezingen!

Op bedevaart naar.....

De tweede aflevering van de rubriek 'Op bedevaart naar...' gaat naar Chevetogne. In het KDOV-blad winter 2013 werd aangekondigd dat deze rubriek ging verschijnen. Wanneer de auteurs in de gelegenheid zijn, verschijnt deze rubriek.

Kerkmuziek in de Abdij van Chevetogne

+ *Mgr. R. Philippe Bär O.S.B.*
Monnik van Chevetogne

Vanaf de stichting van de Benedictijnse Gemeenschap van Chevetogne (eerder in Amay-sur-Meuse, België) heeft de gemeenschap geleefd met twee kerken (thans twee kerken), te weten de Latijnse en de Byzantijnse. De bedoeling daarvan was zuiver oecumenisch, om de kennis van en de waardering voor elkaars liturgieën te bevorderen.



Uit de vele Oosterse ritens is gekozen voor de Byzantijnse ritus, en wel voor die liturgie in de Russische en in de Griekse orthodoxe kerken. Die twee gebieden liggen, althans geografisch, tegen elkaar aan en zijn daardoor gemakkelijk bereikbaar voor christenen uit het westen. Over de geschiedenis van bedoelde kerken is voldoende gepubliceerd, zodat hier kan worden volstaan met een korte beschrijving vanuit de liturgische praktijk in de Abdij van Chevetogne.

Om te beginnen met de weinig te horen Griekse muziek: die wordt slechts gezongen in de zondagse liturgie/eucharistieviering en dat slechts éénmaal per twee zondagen. De Griekse liturgische muziek is in feite uitsluitend éénstemmig met een aangehouden grondtoon (de isov) door de basstemmen. De muziek is opgebouwd uit acht 'tonen', die ook het liturgisch jaar beheersen.

Zo kennen wij 'weken van de ... c toon', waarin alle teksten in die bepaalde toon worden gezongen. Wij kennen het systeem in het gregoriaans ook, waar alle teksten in ieder van de acht 'tonen' kunnen worden gezongen. Hier zijn de teksten sterker gebonden aan één bepaalde toon.

Naast dit aan bepaalde, vaste tonen gebonden repertoire bestaan er ook vrije composities, bijvoorbeeld van de litanieën en voor vaste gezangen als

het cherubikoor (cherubijnzang), maar die zijn ook éénstemmig. Voor zover er hier en daar polyfonie opduikt is het meestal weinig traditioneel en in Griekenland ook nauwelijks bekend. De uitvoering van deze muziek is niet gemakkelijk. Om te beginnen is de notatie ervan meestal nog in het Grieks neumenschrift (psaltique genoemd) en de zangtechniek verschilt beduidend van de oude, omdat die Oosters (sommigen spreken van semitisch, dus in feite Arabisch!) is. Het beste is om veel naar 'echte' oosterlingen (ook Grieken!) te luisteren en van hen 'af te luisteren' hoe het behoort te zijn. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat in Chevetogne maar weinig zangers erin slagen 'echt Grieks' te zingen! De monniken zingen dan ook grotendeels van getranscribeerde muziek.



De Russische kerkmuziek is geheel anders van aard. Er bestaat een oude eenstemmige, muzikale traditie met een eigen notatie, die overigens veel lijkt op de westerse wijze van noteren, en die ook gemakkelijker is uit te voeren dan de Griekse muziek. In feite is de Russische muziek veel 'westers'. Ook hier is de gehele liturgie opgebouwd volgens het systeem van de acht tonen. Hier is echter alles polyfoon, en dat in feite pas sinds de XIXe eeuw. Ook hier bestaan er vaste melodieën en vrije composities. Deze laatste zijn in de Russisch Orthodoxie echter zeer talrijk, en alle in de Westerse harmonieën gecomponeerd, zodat zij niet moeilijk zijn uit te voeren (het betreft hier vooral de vaste gezangen als de Cherubijnzang, het Onze Vader, het Nunc dimittis, de litanie etc.)

In Chevetogne beluistert men monnikskoren, terwijl in de Orthodoxe kerken heel veel wordt gezongen met gemengde koren. Soms zijn omzettingen nodig, zodat het 'effect' gelijk blijft. Ook hier geldt de opdracht om het zo Russisch mogelijk te zingen, en dat wordt in feite het beste bereikt door goed naar geboren Russen te luisteren en hen zo goed mogelijk te imiteren. Gelukkig zijn er mogelijkheden te over om authentieke Russische muziek te horen.

Naast deze min om meer technische inleiding op de in Chevetogne gezongen officies wil ik eindigen met iets te zeggen over de 'werking' van met name de Slavisch-Russische muziek. Die heeft een geheim, dat heel moeilijk onder woorden te brengen is. De Russen zouden zeggen: 'Zij brengt de hemel naar ons toe'. Het is die innigheid die inspireert en die de ziel verheft, en die daarom zo geliefd is geworden in het katholieke westen. De monniken van Chevetogne hebben in spiritueel opzicht veel te danken

aan de Byzantijnse riten met de daarbij horende muziek, maar vooral ook in oecumenisch opzicht heeft die ritus ons zeer verrijkt.

Impressie uit Chevetogne

Door een anonieme auteur bij de hoofdredacteur bekend

Als kind hebben onze ouders ons steeds meegenomen op reis naar interessante, mooie of indrukwekkende plaatsen. Plaatsen van historisch belang (bv. Slot Loevestein), met bijzondere constructies (bv. de Delta-werken) of cultureel belang (Orgelconcert in de Sint Jan van 's-Hertogenbosch). Een regelmatig terugkerend spiritueel uitstapje was naar het klooster van Chevetogne.

Nadat alle familieleden en benodigdheden waren ingepakt, zakten we met de auto de A2 af richting het zonnige zuiden. De eerste stop voor koffie was 'Raststätte' De Lucht. Mijn ouders hebben daar in de eerste maanden van hun relatie (voordat wij geboren waren) van en naar een koorrepetitie samen maaltijden en wellicht wat kusjes achter het menu genoten.

De reis vervolgde dan via Maastricht naar Luik, waar de verkeerssituatie zowel indrukwekkend als overweldigend kan zijn, zeker in die tijd waarin al het verkeer nog langs de Maas midden door de stad werd gevoerd. Als reden we door het Rijndal bij de Lorelei, slingerde ook hier de autoweg en de spoorlijn dicht langs de rotswand en het water. Na deze



drukte, waarbij wij geacht werden ons te trainen in rust en stilte t.b.v. de concentratie van de chauffeur, vervolgden we de route richting Namur en Dinant. Nadat de juiste afslag was genomen, nam de natuur de overhand en door een bosrijk gebied 'waren we er dan'.

In mijn herinneringen van toen weet ik niet veel meer over het gebouw, de functie en wat daar verder nog te beleven was. Wel weet ik, dat zodra we de orthodoxe kerk betraden er een indrukwekkende rust over ons daalde. En zodra de dienst en de priesters met het vieren van de liturgie begonnen (dat wil zeggen: hun strotten opengooiden) was ik aan het gebeuren gekluisterd. Zo ook mijn ouders, die (totaal geen weet hebbende van wat daar gebeurde) eveneens in volle vervoering volgden wat daar gebeurde. Een traantje in de ooghoek van mijn imposante vader gaf mij de doorslag: dit is iets bijzonders!

Altijd weer veel te vroeg moesten we dan weer vertrekken. Een mengeling van verzadiging en verantwoordelijkheidsgevoel (we moesten de volgende dag weer naar school) zullen de basis geweest zijn. Maar ik denk dat er met deze bezoeken reeds een bres geslagen werd in de toen nog calvinistische vesting van mijn/ons geloofsleven. De mystiek van de diensten, de kracht van de muziek als liturgie en de indrukwekkende uitvoering van dat alles heeft mij persoonlijk altijd erg aangesproken en menige keuze in mijn verdere leven bepaald.

En toen ontstond daar enkele jaren geleden plotsklaps een mogelijkheid om met een groep gregorianici opnieuw Chevetogne een week te bezoeken. Tijdens een maaltijd en heerlijke rosé op een zomerse avond na een concert besloot ik spontaan een vrijgekomen plaats in te nemen. Ik kende niemand, had niets mee aan kleren etc. maar had ook geen verplichtingen elders. Dus met een paar geleende shirts en een gekochte tandenborstel reisden we de volgende dag opnieuw (sinds misschien wel vijftien jaar) de route langs de Maas.

Inmiddels was ik alweer vele jaren in de katholieke *kerk thuisgekomen*. Ook had ik me inhoudelijk reeds zeer verdiept in de orthodoxe riten, liturgie en handelingen van de gelovigen. Maar nog altijd, bij het betreden van de kerk en de aanvang van de liturgie, overweldigde me opnieuw dezelfde indruk als toen ik met mijn ouders Chevetogne bezocht. En nu was ik de man met het traantje in mijn ooghoek.

Mijn zoon lijkt er ook gevoel voor te hebben. Wellicht dat in de toekomst de geschiedenis zich opnieuw herhaalt.

Grote uren, kleine uren

Klaas Touwen

De vrolijke PKN-domee die zijn gemeente belooft: ‘Vanmorgen is er in verband met startzondag zoveel te doen, dat we in plaats van een kerkdienst nu beginnen met een vesper’, begaat meer dan één vergissing. Hij bedoelt ‘korte metten’ te maken. Kennelijk is echter ‘vesper’ zijn woord voor gebedsdienst, welke dan ook. Ook opvallend is de suggestie die hij wekt dat ‘vesper’ het enkelvoud is van ‘vespers’, alsof de kerk ook zou spreken van één ‘met’, twee ‘metten’.

Daarom eerst een verklarend woordenlijstje. Welke getijden kent de kerk? Hoe heten ze? Hoeveel uren heit de klok?

Psalm 119,164 suggereert zeven gebedstijden: ‘Zevenmaal daags loof ik U om uw rechtvaardige verordeningen.’ Maar het is de vraag of de psalm daarmee toespeelt op vastgestelde uren. Die waren er wel, denk aan Daniël die thuis gewoon was ‘s morgens, ‘s middags en ‘s avonds – driemaal daags – te bidden voor het open venster in de richting van Jeruzalem (Daniël 6; vgl. Didachè 8,3). Maar nergens is sprake van een dagelijks gebed in zevenvoud.



Veeleer is te denken aan zeven als de volheid van een alsmaar zingen, een niet op kunnen houden, het gedurig bidden dat de apostel ons voorhoudt: ‘Bidt zonder ophouden’ (1 Tessalonicenzen 5,17). Of – in dit verband ook dikwijls geciteerd – de getijden zijn ‘een dankoffer aan God: het huldebetoon van lippen die zijn naam prijzen, ononderbroken’ (Hebreeën 13,15; Hosea 14,3). De kerk heeft dat getal zeven dus letterlijk genomen en evenzoveel ‘uren’ ingesteld.

Vespers

De naam is afgeleid van het Latijnse *ad vesperas*: ‘tegen de avond’ als het begint te schemeren, dus in de namiddag (‘s winters) of vroeg in de avond (‘s zomers). Met de vespers begint de nieuwe dag. Immers in de Bijbel die een maankalender hanteert, begint een dag ‘s avonds: ‘Het werd avond, het werd ochtend: de zoveelste dag’ (Genesis 1). Daarom is kerstavond

niet de avond na eerste kerstdag, maar ervoor. 'Het heerlijk avondje' is gekomen op 5 december als wij met 'Sinterklaasje kom maar binnen met je knecht' de vespers zingen van de heilige Nicolaas, bisschop van Myra, wiens feestdag op 6 december valt.

Het vaste canticum van de vespers is het *Magnificat*, de Lofzang van Maria: 'Mijn ziel prijst en looft de Heer, mijn hart juicht om God, mijn redder: hij heeft oog gehad voor mij, zijn minste dienaar. Alle geslachten zullen mij voortaan gelukkig prijzen' (Lucas 1,46vv; vgl. gezang 66).

Metten

De naam is afgeleid van het Latijnse *matutinus* (vergelijk het Franse *matin*): 'in het vroege uur', inderdaad stijlvroeg. Alleen heel matineuze types noemen dit ochtend.

De mogelijkheid van 'korte metten maken' verraadt al dat doorgaans de metten voluit de tijd nemen, minstens een uur. Ze zijn opgebouwd uit twee – 's zondags zelfs drie – nocturnen die elk bestaan uit zes psalmen, een lezing uit de Bijbel en een lezing uit een kerkvaderlijk geschrift. Het woord 'nocturne' geeft aan hoe laat het werkelijk is (*nocturnus* is 'nachtelijk'). Vandaar dat de metten ook wel 'nachtwake' heten.

Lauden

Met de *lauden* ('lofzangen') in de dageraad begint een christenmens aan zijn dagtaak. Als schriftuurlijke achtergrond wordt dikwijls Jezus Sirach 39,5 aangehaald: 'In de vroege ochtend zoekt hij met hart en ziel de Heer die hem gemaakt heeft en hij bidt voor het aangezicht van de Allerhoogste.'

Het vaste canticum van de lauden is het *Benedictus*, de Lofzang van Zacharias: 'Dankzij de liefdevolle barmhartigheid van onze God zal het stralende licht uit de hemel over ons opgaan en verschijnen aan allen die leven in duisternis en verkeren in de schaduw van de dood, zodat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de vrede' (Lucas 1,78v, vgl. gezang 67).

Let wel, de zon is nog niet opgegaan, maar aan de hemel straalt de morgenster of tekent zich een socialistisch morgenrood af. Onze ochtendliederen weten daarvan, bijvoorbeeld gezang 376:

In 't oosten klaar laat blozen
de dageraad
de liefelijke rozen
van haar gelaat.

O helle morgensterre,
Gods eeuwig Zoon,
schiet op ons hart van verre
uw stralen schoon.

Priem

Dan volgt bij zonsopgang de priem (van het Latijnse *primus*: 'eerste de beste'), de eerste van de kleine uren. De priem is van monastieke oorsprong en heeft Sint-Benedictus als naamgever.

Vanzelfsprekend weten onze morgenliederen 'dat Jezus is de zon' (gezang 99). 'De zon die staat te stralen, o Jezus, dat zijt Gij' (gezang 90).

Terts, sext en noon

Daarentegen zijn terts, sext en noon – het derde, zesde en negende uur – ons wel als gebedstijden uit de Bijbel bekend.

De terts (rond 9 uur) kennen we uit het pinksterverhaal waarin Petrus betoogt: 'Deze mensen zijn niet dronken, zoals u denkt – het is trouwens pas het derde uur van de dag' (Handelingen 2,15).

Van de sext (rond 12 uur, met daarna de siësta – zelfde woord!) wordt ons verteld in Handelingen 10,9: 'Petrus ging rond het zesde uur het dak op om te bidden.'

De noon (rond 3 uur) komt voor in Handelingen 3,1: 'Eens gingen Petrus en Johannes op de gebedstijd – het negende uur – naar de tempel' (vgl. 10,3).

Completen

Na de noon volgen weer de vespers als het begin van de nieuwe dag, maar in de kloosters is daar nog een gebedstijd aan toegevoegd, namelijk de completen (dagsluiting): het avondgebed voor het slapen gaan – rond negen uur met de kippen op stok, want morgenochtend beginnen de metten al vroeg voor het hanengekraai.

Het vaste canticum van de completen is het *Nunc Dimittis*, de Lofzang van Simeon: 'Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd. Want met eigen ogen heb ik de redding gezien' (Lucas 2,29v; vgl. gezang 68).

Meervoud en enkelvoud

Dit achttal (acht is het getal van de eeuwigheid) is sinds het Tweede Vaticaans Concilie (1962-1965) teruggebracht tot een minimum van vijf getijden: de vespers, de completen, de metten, de lauden en een klein uur naar keuze. De 'grote uren' worden aangeduid met een meervoudsvorm, vandaar: metten, lauden, vespers (dus nooit meer 'vesper' zeggen). De namen van de 'kleine uren' zijn enkelvoudig: priem, terts, sext, noon.

Brevier

De getijden worden gemeenschappelijk gebeden en gezongen in het koor vóór in de kerk. Daarom wordt het getijdengebed ook wel koorgebed genoemd. Een kloosterling die op reis gaat of de dorpspastoor die op zichzelf woont en dus niet in de gelegenheid is de getijden in koorverband te bidden, heeft een alternatief. Hij kan brevieren, dat is: dezelfde getijden

bidden maar in een enigszins verkorte vorm. Het brevier (*breviarium* betekent 'inkorting') is een gebedshulp waarin de orden van de getijden staan aangegeven voor individueel gebruik. Denk aan het bekende gedicht van Guido Gezelle (1894).

DEN OUDEN BREVIER

Als zorgen mijn herte verslinden,
als moeheid van 's werelds getier;
dan zoeke ik weërom den beminden,
dan grijpe ik den ouden brevier.

o Schat ongevalschter gebeden,
brevier, daar, in 't korte geboekt,
Gods woord, en Gods wonderlijkheden,
nooit een ongevonden en zoekt!

o 't Werk van gezetelde Pausen,
wat zegge ik, Gods eigen beworp;
o sterkte, en, als 't lijden doet flauw zijn,
onsterflijk lavend geslorp!

o Weldaad wellustiger koelheid,
o schaduwomschietende troost,
als 't vier, en de onmachtige zwoelheid,
gestookt door den vijand, mij roost...

Dan zuchte... dan zitte ik alleene;
dan biede ik den booze: "Van hier!"
dan buige en dan bidde ik, en weene...
dan grijpe ik den ouden brevier!

Dit artikel is oorspronkelijk verschenen in Eredienstvaardig jaargang 28, nummer 3, augustus 2012.

Herdruk met toestemming van auteur en tijdschrift.

Historie

Jos Pijpers

90 jaar geleden.....

Het Internationaal Eucharistisch Wereldcongres 22-27 juli 1924 te Amsterdam

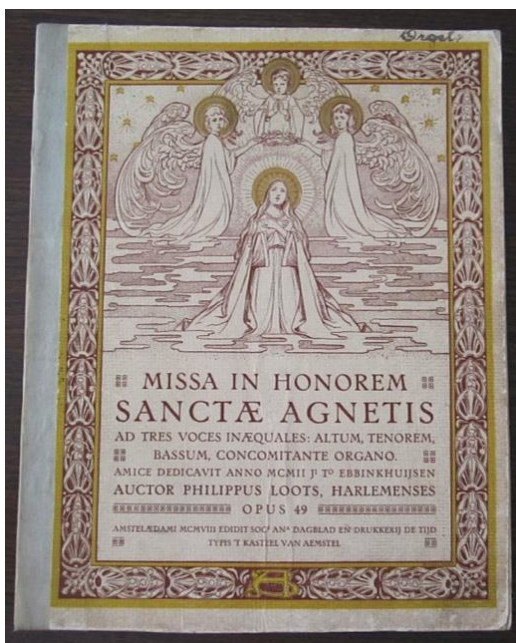
Een gebeurtenis van ongekende omvang, waarmee het Nederlandse katholieke volksdeel gedurende een week internationaal in het middelpunt van de r.-k. kerk stond, was het Internationaal Eucharistisch Wereldcongres in 1924.

Het was voor Nederlandse begrippen een mega-gebeurtenis vol jubel en met zelfverzekerd, triomferend rooms-katholicisme. In het tijdschrift "Opgang" schrijft Pieter van der Meer de Walcheren: "Dit Wereldcongres, machtige zegepraal zoowel naar buiten, als, zeker ook, binnen in de onzienlijke wereld der zielen, heeft de harten der Christenen het geloof versterkt en bevestigd".

Kardinalen, bisschoppen, abten en andere kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders stroomden toe uit alle delen van de wereld. Zij reisden per stoomschip en stoomtrein naar ons land. Enkele prelaten hadden de durf om per vliegtuig te komen.

Op Schiphol (toen nog een modderig weiland) werden zij verwelkomd door een schare enthousiaste katholieken.

De belangrijkste gast en vertegenwoordiger van de paus was onze "eigen" kardinaal-legaat mgr. W.M. van Rossum C.Ss.R. Vanuit Rome arriveerde hij met zijn gevolg te IJmuiden met het stoomschip "De Batavier". Na het



passeren van de sluizen werd het schip omgeven door tientallen “bevlagde booten, overbeladen met toeschouwers”. Er kwam zelfs een schip langszij met daarop koren, die hem een hartelijk welkom toezongen. Mgr. Van Rossum “resideerde” in de luxueuze woning van Willem Dreesmann in de Johan Vermeerstraat te Amsterdam. De gehele woning, inclusief een speciaal ingerichte huiskapel, was hem ter beschikking gesteld door deze Amsterdamse rooms-katholieke ondernemer.

Voor de Amsterdamse kerkmusici was het een uitzonderlijk drukke week. De Amsterdamse binnenstadskerken waren betrokken bij het drukke programma, met als centraal punt de gigantische “Willibrord buiten de Veste”, waaraan de kerkmusici Theo van der Bijl en organist Albert Thoeniess als kerkmusici verbonden waren. (Thoeniess was kort voor het congres benoemd tot opvolger van organist Jan Nieland). Daarnaast waren het Concertgebouw en het oude Amsterdamse Stadion (30.000 plaatsen) gehuurd. (Drie jaar later zou tegenover dit stadion het Olympisch stadion verrijzen.)



Tijdens de vele eucharistievieringen en loven werd letterlijk alles uit de kerkmuziek**kast** gehaald. De muziek was uiteraard een in de eerste plaats onderdeel van de liturgie. Maar het was ook het visitekaartje waarmee naast het gregoriaans en muziek van Da Palestrina en tijdgenoten, de nadruk lag op kerkmuziek van eigen bodem. Het muzikale “Hollandsch fabrikaat” werd tijdens de vele liturgische vieringen en andere bijeenkomsten aan de wereld gepresenteerd.

De kerkmusici Hubert Cuypers, Louis van Tulder, Theo van der Bijl, Olivier Koop en Alphons Vranken spoedden zich de gehele week kris kras door de stad, om op allerlei plaatsen te dirigeren. Driemaal werd onder leiding van Alphons Vranken de “Missa in Die Festo” van Alphons Diepenbrock uitgevoerd (in de Nicolaas en Barbara/De Liefde, in de H. Magdalenakerk en in de St. Augustinus). Als “vaste gezangen” klonken de Missa Lauda Sion, de Missa Maria Magdalena, de Missa St. Alphonsi en de Missa SS Trinitatis van Hubert Cuypers alsmede de Missa St. Francisci Assisiensis, de Missa St. Agnetis, de Missa St. Mariae Magdaleneae van Philip Loots. Ook kwamen de Missa St. Caroli Borromei van Theo v.d. Bijl en de Missa Secunda van Olivier Koop aan bod. Tijdens

vieringen en vergaderingen werd steeds steevast het congreslied “Uit de landen en de steden” gezongen (tekst: W.H.L. Verhoeven, muziek van J.A.S. van Schaik).

Behoudens de namen van professionele organisten Thoeniess (H.-Willibrord) en François (St.-Augustinus) werden in de verschillende verslagen de namen van de organisten zelden genoemd. Gezien het technisch zware programma begeleidden ongetwijfeld ook andere bekwame organisten de verschillende koren. Zij opereerden doorgaans in de schaduw van genoemde dirigenten (die soms ook als organist optraden). Hoewel je zou verwachten, dat regelmatig ook muziek van Hendrik Andriessen ten gehore gebracht zou worden, bleek dit slechts éénmaal het geval te zijn. Zijn compositie met de titel “Christus stervende” werd uitgevoerd door het mannenkoor “Voci et amicitiae”. Tussen de Amsterdamse grootheden van die tijd was hij in 1924 kennelijk nog een “coming man”. Wellicht was een andere reden het feit, dat de organisatie en keuze van de muziek een Amsterdamse aangelegenheid was, waarbij voornamelijk Amsterdamse (kerk-)musici betrokken werden.

Overigens: het hoofdbestuur van de Sint-Gregoriusvereniging was niet om advies gevraagd bij de muziekkeuzes. Voorzitter mgr. J.A.S. van Schaik was “not amused”, maar tegelijkertijd trots op de muzikale prestaties. Van Schaik reageert in een artikel in Het Gregoriusblad sportief en schrijft onder meer: “Immers, de mannen die de leiding en het advies hebben te geven zijn geboren uit de Sint-Gregoriusvereniging en door haar getogen”.

De pontificale heilige mis op zondagmorgen 27 juli 1924 in het stadion was het liturgisch hoogtepunt. In het centrum van het hoofdterrein was het altaar met een baldakijn opgesteld. Het liturgisch centrum was voorzien van kandelaars en andere attributen, afkomstig van het hoofdaltaar van de kathedraal van Haarlem. Het was een gigantisch spektakel. Bij de intrede van de bisschoppen en abten, “gemijterd en bestafd”, klonk de “Fanfare Pontificia” en het “Ecce sacerdos magnus”. De vaste wisselende gezangen werden gezongen door honderden “eerwaarde studenten”- seminaristen uit het gehele land. De wisselende gezangen werden onder leiding van pater D. Van der Geest O.P. uitgevoerd door liefst 2.500 jongens van de hoogste klassen van de Amsterdamse R.K. scholen. Na een indrukwekkende processie zongen tijdens het pontificale sluitingslof opnieuw vele koorzangers. De annalen vermeldden 700 man en 550 jongens van de Amsterdamse kerkkoren. Daarbij werd volop gebruik gemaakt van “den loudspeaker”.

Daar bleef het niet bij. De Amsterdamse R.K. Oratorium-vereniging, onder leiding van Louis van Tulder en het R.K. Mannenkoor “Voci et amicitiae”

onder leiding van Anton Tersteegen droegen hun steentje bij evenals muziekkorpsen uit Volendam, Haarlemmerliede, Hoorn en Den Bosch.

Naast de hiervoor genoemde “Latijnse missen” volgt hier een overzicht van de overige gezangen die het programma vermeldde:

Ecce sacerdos magnus, Salve Regina	
En Sancte Pater Willibrorde	Theo van de Bijl
Laudate Dominum, Haec Dies en Veni Creator	Alphons Vranken
O Salutaris en Ecce Panis	Philip Loots
Christus Stervende	Hendrik Andriessen
Super flumina	Hubert Cuypers
Lauda Sion en Jesu dulcis memoria	Olivier Koop
Veni Creator en Laudate Dominum	Alphons Vranken
Ave Maria	J.A.S. van Schaik
Te Deum, Jesu dulcis memoria	
en Super fumina Babylonis	Hubert Cuypers
Sacerdos et pontifex	Joop schouten
Panis angelicus en tantum ergo	W.P.H. Jansen
In convertendo (Ps. 25)	B.H.J. Smit

Hoewel er ook kritiek was op de geleverde muzikale prestaties, was de Amerikaanse bisschop mgr. Kelly zeer onder de indruk van de zang. Hij opperde het idee om Nederlandse zangers te “engageeren” voor het volgende congres, dat was gepland in 1926 in Chicago.

Aan dit congres herinneren nu nog de tijdschriften van die tijd, gedenkboeken, wandborden en vele andere memorabilia. Voor de liefhebbers: je kunt deze spullen nog steeds vinden op verzamelaarsmarkten en marktplaats bij de afdeling “devotionalia”

Bronnen:

Gedenkboek, De Katholieke Illustratie, tijdschrift “Opgang:” en Gregorius-bladen uit 1924.

Vacature

De R.K. Parochie Onze Lieve Vrouw Geboorte te Halfweg is op zoek naar een

enthousiaste dirigent m/v

voor haar gemengd koor St. Caecilia.

Het koor bestaat uit ca. 25 leden en heeft als doel het begeleiden van alle Eucharistievieringen en Woord- en Communievieringen.

Repertoire van het koor is:

- Latijnse meerstemmige liederen en missen.
- Gregoriaanse wisselende gezangen.
- Nederlandse volkszang, meerstemmige liederen en missen.

Begeleiding en repetitie:

De begeleiding is zowel door orgel als piano.
Elke donderdagavond van 20.00. tot 22.00 uur.

Locatie kerkgebouw: Dr. Schaepmanstraat 7 te Halfweg
Locatie repetitie: Dr. Schaepmanstraat 18 te Halfweg (t/o de kerk)

Onze voorkeur gaat uit naar een gemotiveerde en ambitieuze dirigent die goed leiding kan geven en de groep kan enthousiasmeren, feeling heeft met het genre, kan voorzingen waar nodig. Het koor heeft, doordat een groot aantal leden al zeer lang lid zijn, een eigen speciale sfeer opgebouwd en heeft een goede sociale band met elkaar.

Wij zijn op zoek naar die dirigent die ons bij het bovenstaande behulpzaam kan zijn.

Betaling geschiedt volgens vastgestelde normen van de Katholieke Dirigenten- en Organisten Vereniging (KDOV). Heeft u vragen, neem dan contact op met de voorzitter van het koor onder nummer (020 - 497 33 09).

Uw sollicitatie met CV kunt u richten aan:
Parochie O.L.V. Geboorte
t.a.v. de voorzitter van Gemengd Koor St.-Caecilia
Dr. Schaepmanstraat 9a
1165 GP Halfweg

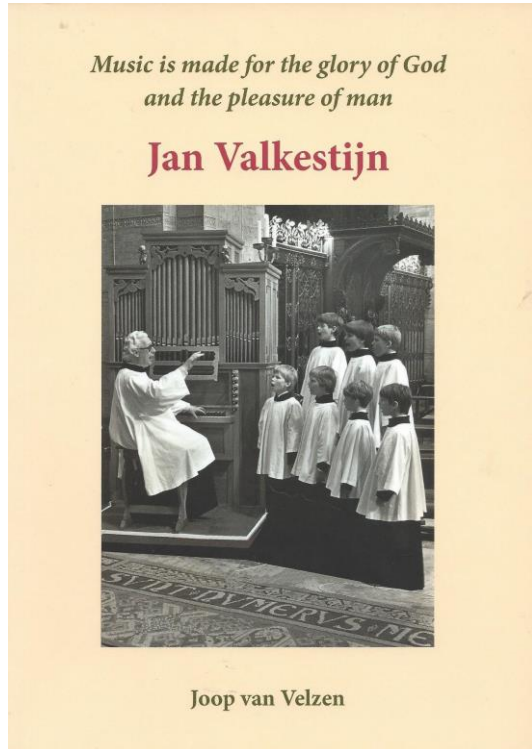
Recensies

Joop van Velzen – *Music is made for the glory of God and the pleasure of man* - Jan Valkestijn (op verzoek van de hoofdredacteur gerecenseerd door Aart de Kort)

Op 7 september 2013 bereikte Jan Valkestijn, priester, componist en oud-directeur van de Kathedrale Koorschool St. Bavo, de gezegende leeftijd van 85 jaar. Alle bovengenoemde kwalificaties (en de resultaten daarvan!) waren voor oud-koorzanger én buurman Joop van Velzen aanleiding een zeer sympathiek boekwerkje te schrijven dat het karakter heeft van een biografie maar dat tevens, door de bijdragen van een aantal bekenden uit Valkestijns directe omgeving, doorspekt is met tal van anekdotes die heel terecht de mens achter de musicus beschrijven en een helder licht werpen op Valkestijns onmetelijke passie voor de goede

kerkmuziek, de voortdurende vriendschappen met collega's, koorzangers, medeseminaristen en oud-studenten en vooral ook zijn joie de vivre. Het geheel wordt gecompleteerd door een selectieve opgave van boeken, scripties, artikelen en natuurlijk composities die Valkestijn in de loop der jaren schreef. Het is verheugend te kunnen constateren dat Valkestijn ondanks het feit dat de jaren ook lichamelijk gaan tellen, gelukkig nog steeds niet uitgecomponeerd is en zelfs onlangs een substantiële suite van motetten voor koor en instrumentaal ensemble schreef in opdracht van het kapittel van de Dom te Aachen.

In 10 hoofdstukken schetst Van Velzen in een vlot leesbare stijl Valkestijns tocht door het leven: van zijn Amsterdamse jeugd via de priesteropleiding in Hageveld (waar Valkestijn samen met o.a. de Haagse oud-deken Jaap Kwaaitaal de harde kern vormde van het plaatselijke cabaretgezelschap),



de parochiële zielzorg, de muziekstudie en docentschappen tot en met zijn werk in de Haarlemse kathedraal. Het is op die plek dat Valkestijn zijn muzikale ei goed kwijt kon. Hij stroomlijnde de organisatie van de koorschool en was verantwoordelijk voor de 'import' van de Engelse kerkmuziek, een fenomeen dat hij ook zelf vertaalde met zijn onovertroffen serie psalmrefreinen met zowel eigen als Engelse chants.

Het is een gouden greep geweest dat de maker bij het boekje een cd heeft gevoegd, die een uitstekend overzicht geeft van Valkestijns compositorische kwaliteiten. Zo horen we o.a. het ongemeen spannende Cantate Domino, het uiterst breekbare motet 'When David heard', maar ook de consequent lydische psalm 66 ('Steekt Gods loftrompet'), die ondubbelzinnig Valkestijns levensmotto klank geeft. Dat de componist ook zijn hand niet omdraait voor andere genres is goed te horen in 'O sing unto the Lord', geschreven in smeulige close harmony. Eindelijk is er nu ook een opname beschikbaar, in de perfecte uitvoering van Bernard Bartelink, van het orgelwerk Tritonium, een werk dat veel grotere bekendheid verdient.

Met Bernard Bartelink is Jan Valkestijn een van de nog weinig overgeblevenen van een generatie die volop de kans kregen (en namen) in een bloeiende kerkmuziekpraktijk te werken en te componeren. De eisen die zij aan zichzelf stelden, stellen zij in hun werk ook aan de uitvoerders en dat levert jammer genoeg in de huidige turbopraktijk vaak problemen op. Bijkomend nadeel is dat veel dirigenten en organisten deze werken - om welke reden dan ook - niet weten te vinden. Hoe kan het toch dat de Nederlandse Geloofsbelijdenis van Valkestijn (uitgave Annie Bank) zo gruwelijk onbekend is, terwijl het een zo'n muzikaal en liturgisch dankbaar werk is voor een zichzelf de maat nemend koor? Na het verschijnen van dit boekje met de cd zijn er echt geen excuses meer....

Berichten

Orgelreis in België

De vrienden van het Le Picard-orgel (België) nodigen u van harte uit voor een dagtrip met een luxe autocar doorheen het land zonder grens.

De reis is op dinsdag 1 juli a.s. Om 8.30 uur vangen we aan met 'a wake up call' in de Begijnhofkerk, Sint-Truiden. We bezoeken vervolgens het orgel van Oberlinger in de kerk Saint-Nicolas van La Roche.

De reis gaat verder richting Rochefort, waar in het restaurant 'La Gourmandise' een lunch wordt gebruikt. Om 14.15 uur is er een bezoek aan de abdijkerk van Rochefort. We zijn aanwezig bij de none, een dagelijkse gebedsdienst van de trappisten.

Aansluitend wordt het recente orgel van Eisenbarth (2008) gedemonstreerd door Kurt Ison, een Australische organist.

Een heerlijke Rochefort wordt aangeboden door frère Piere, de huisorganist van de abdij. We maken nog een halte in Membruggen om het onlangs gerestaureerde Rueff-orgel vierhandig te bespelen. Daarna keren we terug naar Sint-Truiden om ons te laten overweldigen door de orgelklanken tijdens het slotconcert in de OLV-kerk.



Uitvoerende organisten zijn Luc Ponet, Arnaud Hubert, Kurt Ison, Dana Hemelaer, Ivo Smets, Evgenia Galyan en Edward Vanmarsenille. Deelname in de kosten zijn € 80,- of € 75,- voor 60+ en studenten. Inbegrepen is de bus, de lunch en diner exclusief drank, toegang, recitals, syllabus.

Inschrijven kan tot 1 juni via bankrekening IBAN BE48 2350 4517 4427 BIC GEBABEBB t.n.v. de vrienden van het Le Picard-orgel o.v.v. orgeltrip 2014.

Jan Peeters, vzwlepicaard@gmail.com telefoon 0032 477 68 70 42

Hymnologie deel 10

Deel 10 van de Hymnologie van Arie Eikelboom is uit. Het boek telt 370 pagina's en gaat over enkele niet-piëtistische dichters in de eerste helft van de achttiende eeuw in Duitsland en enkele rationalistische dichters uit de tweede helft van de achttiende eeuw in Duitsland, zoals Geller, Klopstock

en Cramer. Hij besteedt ook ruim aandacht aan de liederen van Matthias Claudius. Het boek kost € 29,95 (excl. verzendkosten van €3,70).

Arie Eikelboom werkt inmiddels alweer aan deel 11. Dat boek gaat over de hymnologische ontwikkelingen in Nederland tussen 1600 en 1773. Een heel boeiende, maar ook schokkende periode, waarin onze voorvaderen vreselijk hebben geruzied over welke psalmberijming ze wel of niet zouden gaan zingen.

Summer Singing Event

Abide with me... Praise my soul... Be still for the presence of the Lord...
Het zijn bekende Engelse hymns, die wereldberoemd zijn geworden vanwege hun sterke melodieën en teksten. Steeds weer is het een prachtige ervaring om deze hymns samen te zingen.

Op 21 juni organiseert het Zwolse koor Anthem, koor voor kerkmuziek, een Summer Singing Event, dat in het teken zal staan van deze Engelse hymns. Samen met een publiekskoor worden 's middags vierstemmig hymns ingestudeerd, met een enkel uitstapje naar een anthem. Deze worden 's avonds tijdens het concert uitgevoerd. Daarnaast wordt een lezing gehouden over de geschiedenis van de hymn door Hanna Rijken. Zij is theoloog en musicus en heeft uitgebreid studie verricht naar dit Engelse kerk-muzikale repertoire (meer informatie over haar:

www.hannarijken.nl/index.php/wie-ben-ik).

Om het nog wat Engelser aan te kleden is er 's middags een High Tea.

Liefhebbers van Engelse hymns zijn van harte uitgenodigd om deze middag in het publiekskoor mee te zingen met Anthem. 's Avonds wordt het ingestudeerde tijdens het concert uitgevoerd.

Plaats

Plantagekerk,
Ter Pelkwijkstraat 17, Zwolle

programma

12:30-12.45 ontvangst

12:45-14:00 repetitie 1

14:15-15:15 English Tea & lezing hymns door Hanna Rijken

15:30-16:45 repetitie 2

19:00-19:15 inzingen

19:30 concert

dirigent

Klaas-Jan de Groot

(meer informatie over hem: www.klaasjandegroot.nl)

organist

Harry van Wijk

(meer informatie over hem: www.harryvanwijk.nl)

opgave liefst vóór 14 juni 2014: info@anthem.nl

of schriftelijk: secretariaat Anthem

Thorbeckegracht 37

8011 VN Zwolle

o.v.v. (voor)naam, geb. datum en stemsoort

kosten €10,00 p.p. (alleen concert € 5,- p.p., geen opgave vereist)

Orgelconcertserie 2014 in de Maria van Jessekerk te Delft

Ook dit jaar is de orgelconcertcommissie erin geslaagd een mooie reeks van 10 concerten te plannen op het bijzondere Maarschalkerweerd-orgel uit 1893 van de Maria van Jessekerk in Delft. Toporganisten uit binnen- en buitenland zullen het instrument bespelen.

Het Maarschalkerweerd orgel van de Maria van Jessekerk is geïnspireerd op de grote kathedraalorgels uit Frankrijk. Het is om die reden dat de beroemde Frans-romantische orgelwerken zo goed klinken op dit orgel. U bent van harte welkom.

Na afloop is er gelegenheid om de organist te ontmoeten en een kopje koffie of thee te drinken in de Jozefzaal. De toegang is vrij, wel is er een collecte.

Meer informatie over orgel en orgelconcerten op

www.veenswijkorgel@ziggo.nl

Orgelconcertserie Sint-Bavokathedraal

Dit jaar zal de 41ste serie Zaterdagmiddagconcerten plaatsvinden. De reeks wekelijkse concerten start op de 1ste zaterdag van mei, 3 mei, en wordt voortgezet t/m 27 september. Deze concertserie wordt georganiseerd rond het monumentale Willibrordusorgel. De concerten beginnen om 15 uur en duren ongeveer een uur.

Dit jaar zijn er twee thema's:

- *Fantasie & Variatie*, twee muzikale vormen die bijzonder op het orgel tot hun recht komen. Het thema Fantasie komt op bijzondere wijze aan bod met een concert waar de orgelmuziek een schilderes inspireert tot het vervaardigen van schilderijen tijdens het concert.

- Het tweede thema is muziek rond de Eerste Wereldoorlog, die 100 jaar geleden uitbrak. Hieraan zijn de concerten gewijd op 3 mei door titulair-organist Ton van Eck (met o.a. de weinig gespeelde Sonata No. 2 "Eroica" van Charles Villiers Stanford en werken van Albert Alain, Joseph Boulnois, René Vierne en Jacques Ibert) en 14 juni door organist & pianist Jaap Stork (met o.a. het weinig gespeelde Solitude van Louis Vierne en werken van Andriessen, Ravel en Debussy).

Centraal in de serie staat de ***Internationale Orgelzomer***, een orgelfestival in de zomermaanden van 21 juni t/m het slotconcert op 27 september.

Evenals de vorige series Zaterdagmiddagconcerten wordt ook die van 2014 gekenmerkt door een vernieuwende en verrassende programmering waarin het nodige nieuwe en weinig gespeelde repertoire wordt verkend. Door de bijzondere klank van het Willibrordusorgel komt dit daarop buitengewoon tot zijn recht.

Geïnteresseerden kunnen voor actuele informatie raadplegen:

www.rkbavo.nl waar vanaf 15 april ook de folder met gedetailleerde programmagegevens als pdf gedownload kan worden.

www.facebook.com/basiliek.haarlem

De serie is gratis toegankelijk. Wel wordt aan de uitgang een vrijwillige bijdrage gevraagd.

Afwisselende programmering

De programmering van de serie 2014 is rijk geschakeerd.

Zoals hierboven al gemeld, speelde op 3 mei titulair-organist Ton van Eck een programma rond de Eerste Wereldoorlog, met enerzijds werken van componisten die toen zijn gesneuveld en anderzijds composities ter herdenking van de slachtoffers van het oorlogsgeweld. Ook het concert van Jaap Stork op 14 juni is aan dit thema gewijd met zowel orgel- als pianowerken van Louis Vierne, Ravel, Debussy en Hendrik Andriessen (Fête Dieu). Van Eck neemt verder de concerten van 13 en 27 sept. voor zijn rekening, op 13 sept. met De Geschiedenis van het olifantje Babar op muziek van Francis Poulenc (met acteur Stef Feld als verteller) en op 27 september met de koren van het Muziek Instituut Sint-Bavo o.l.v. Sanne Nieuwenhuysen.

De andere, bijna jaarlijks terugkerende gastorganisten zijn: Dirk Out (10 mei), Stephan v.d. Wijgert (17 mei, m.m.v. schilderes Ingrid Jansen) en Tjeerd van der Ploeg (16 augustus).

In mei treden ook twee Noord-Duitse organisten op: Joachim Vogelsänger uit Lüneburg (24 mei) en Eberhard Lauer uit Hamburg (31 mei).

De winnaar van de tweede prijs op het Int. César Franck Concours 2013, Bert van Stam, speelt op 7 juni.

Het aandeel vrouwelijke organisten is dit jaar numeriek wat lager dan anders, maar de dames komen met bijzondere programma's. Het zijn de Belgische Pascale van Coppenolle die werkzaam is in het Zwitserse Biel (23 aug.), Eiko Maria Yoshimura (6 sept., organiste van de Dom van St. Blasien in Duitsland) en Gonny van der Maten, die sinds kort werkt in de Bavo in Heemstede (20 sept.). Zij speelt samen met paukenist Jos Glaap de Passacaglia van Henk Badings.

Internationale Orgelzomer

De ***Internationale Orgelzomer*** start dit jaar op 21 juni met een concert door Wolfram Syré. Een week later speelt co-titulaire-organist Albert-Jan Roelofs samen met barok-hoboïst Martin Stadler werken uit de Italiaanse en Duitse barok. Daarna volgt een afwisselende reeks binnen- en buitenlandse organisten van wie Mattias Wager uit Stockholm (5 juli) de eerste is. Twee concerten vinden plaats in samenwerking met het Internationaal Orgelfestival: op 12 juli speelt Louis Robilliard Franse symfonische composities en op 29 juli verzorgt Bernhard Haas de wereldpremière van *These Livid Flames* van de Franse componist Hugues Dufourt. Het concert van 19 juli wordt eveneens verzorgd door een docent van de Zomeracademie: Jürgen Essl. In augustus treden, naast de hierboven al genoemde organisten, op: Jean-Pierre Griveau, titulaire van de kathedraal in Orléans (2 aug.), Wladyslaw Szymbalski, titulaire van de Basiliek in Mikołow (9 aug.) en Thomas Lennartz, titulaire van de Hofkirche in Dresden.

Open Dag

Vanwege het succes van het afgelopen jaar zal er op zaterdag 11 oktober van 14 tot 18 uur wederom een open dag plaatsvinden rond het Willibrordusorgel, waarbij amateurorganisten in de gelegenheid worden gesteld het instrument zelf te bespelen. Zie voor nadere informatie en voor opgave na 1 mei: www.rkbavo.nl.

Lutherse koorweek

Voor de 64ste keer, organiseert de Lutherse Werkgroep voor Kerkmuziek van maandagmiddag **28 juli** t/m zondagmiddag **3 augustus 2014** een koorweek.

Heb je zin om met andere zangers een programma van kerkmuziek in te studeren en uit te voeren? Kijk dan snel voor meer informatie op de site: www.luthersewerkgroepvoorkerkmuziek.nl Geef je op met het [aanmeldingsformulier](#), dat op die site te vinden is onder: activiteiten / werkweek.

De koorweek vindt plaats in [Huize Elizabeth](#) te [Denekamp](#) (<http://www.zustersvandenekamp.nl>)

De leiding is in handen van twee professionele dirigenten. De deelnemers komen uit het hele land en hebben diverse achtergronden. Je hoeft niet verbonden te zijn aan een (lutherse)kerk om deel te nemen. Zangervaring is een vereiste en vlot van blad kunnen zingen is een pré. De muziek wordt bij aankomst uitgedeeld, zodat iedereen dezelfde start maakt.

Op het programma staan werken van oude en hedendaagse componisten. De meeste stukken zijn a capella of met orgelbegeleiding. Er zijn ook dubbelkorige stukken bij, voor groot- en kleinkoor. De indeling daarvoor zal door de dirigenten tijdens de week in overleg gemaakt worden.

Er zijn 6 repetities per dag en er wordt dagelijks koor- en stemvorming gegeven. Op zondagochtend wordt meegewerkt aan de eredienst in de Grote kerk te Almelo. 's Middags wordt de week afgesloten met een concert in de Dorpskerk te Twello.

Er is ook ruimte voor rust en ontspanning. Na de lunch is er een pauze om te rusten, te wandelen en te fietsen in de mooie omgeving, of met elkaar in gesprek te gaan.

Halverwege de week is er een gezellige avond, waar je je talenten kunt tonen door te musiceren of de deelnemers op een andere wijze te amuseren. Dit is overigens niet verplicht!

Grijp als zangliefhebber deze kans aan om je te laten inspireren door mooie kerkmuziek, je stem- en koorvorming bij te schaven en nieuwe contacten op te doen!

Lijkt het je wat, maar heb je nog niet voldoende informatie?

Mail naar: inezreijlwyk@gmail.com of bel: 0172-431850

Vacature

Wij zoeken

een ORGANIST (m/v)

Wegens vertrek van onze organist zoeken wij per direct een vakbekwame organist voor het begeleiden van het gemengde Bavo-koor op drie zondagen per maand in de viering van 10:00 uur en op hoogtijdagen.

De organist begeleidt zo nodig de samenzang tijdens de zaterdagavond diensten van 19:00 tot 20:00 uur.

Het koor, onder leiding van de dirigente, repeteert op dinsdagavond waarbij de organist aanwezig is van 20:00 tot 21:00 uur.

Wij vragen een bevoegdheid als Kerkmusicus II en in bezit van of studerend voor het diploma orgel.

Voor meer informatie over de vacature kunt u contact opnemen met mevr. A. Martens, tel. 023-5280895, e-mail: agnes.martens65@gmail.com of met de dirigente mevr. G. van der Maten, tel. 0317-425628, email: vdmaten@planet.nl.

Uw sollicitatie kunt u tot 1 september 2014 sturen aan de parochie Heilige Bavo, Herenweg 88, 2101 MP Heemstede of e-mailen naar een van bovengenoemde personen. Proefspel maakt onderdeel uit van de aanstellingsprocedure.

